

Hendrik Willem Fischer (1864-1918) zandgraf 406, vak G

Militair in Nederlands-Indië, conservator Etnographisch Museum en wethouder

Personalia

Geboren: 21 juni 1864 te Leiden

Zoon van: Anne Karel Willem Ernst Christiaan Fischer en Elisabeth Goedel

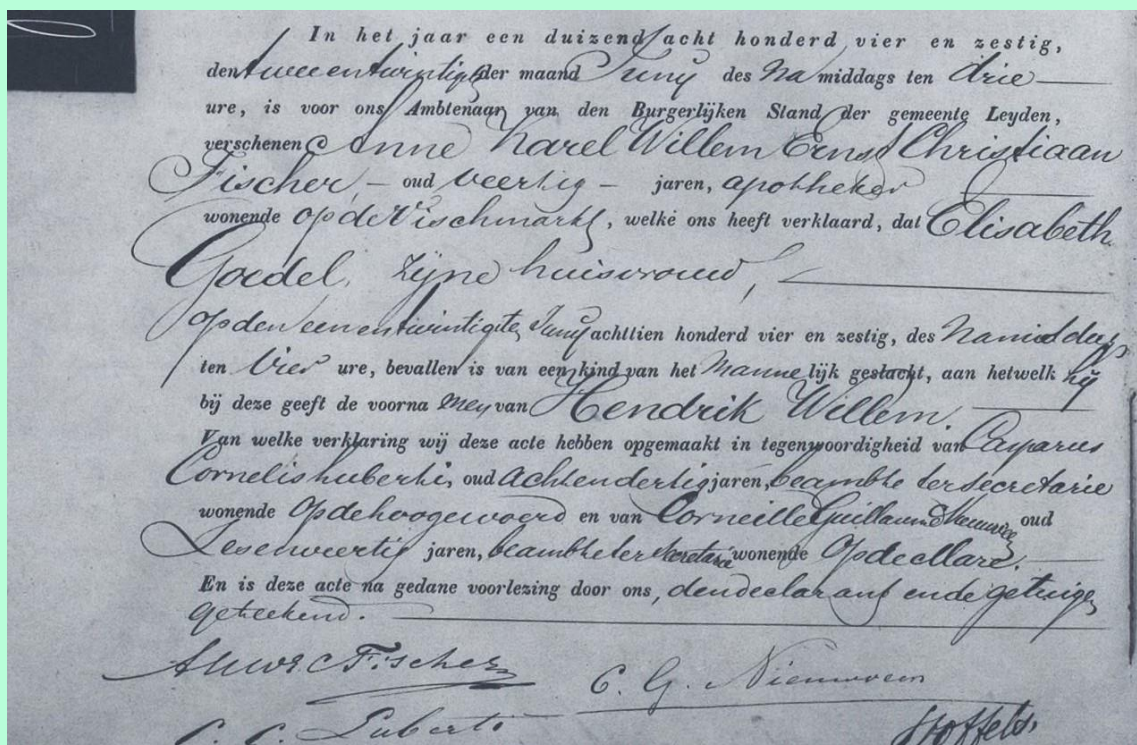
Ongehuwd

Overleden: 7 maart 1918

Begraven: 11 maart 1918

Afkomst, jeugd en opleiding

Hendrik Willem Fischer wordt op 21 juni in Leiden op de Vismarkt geboren als zoon van de apotheker Anne Karel Willem Ernst Christiaan Fischer (1824-1872) en Elisabeth Goedel (1826-1903). Hij is het tweede kind in het gezin en heeft een oudere broer, die is geboren op 20 juli 1861 en evenals zijn vader Anne Karel Willem Ernst Christiaan heet, en een jongere zus, Catharina Apolonia, die op 22 juni 1866 ter wereld komt.

Geboorteakte van Hendrik Willem Fischer

Enkele jaren later overlijdt eerst vader, op 21 november 1872, en nog geen drie jaar later, op 23 mei 1875, de oudste zoon. Moeder Elisabeth is een zeer ontwikkelde, vriendelijke vrouw, die haar twee overgebleven kinderen opvoedt. Hendrik Willem is zeer op haar gesteld en heeft het vriendelijk karakter van zijn moeder.

Na de bekende school van hoofdonderwijzer Japikse op de Aalmarkt te hebben doorlopen en enkele klassen van de HBS, doet Hendrik Willem in 1879 toelatings-examen bij de Koninklijke Militaire Academie te Breda. Hij wordt geplaatst bij het wapen van de Genie in een onderdeel dat bestemd is om in Nederlands-Indië werkzaam te zijn.

KMA Breda (ca. 1879)

Nederlands-Indië

In 1883 wordt hij 2de luitenant en in 1884 vertrekt hij naar Indië. Hij heeft daar een succesvolle loopbaan. De meeste tijd brengt hij op Java door, ook is hij ruim een jaar op Borneo en enige maanden op Atjeh. Hij is jarenlang adjudant. Eerst bij de kommandant van het Korps Genietroepen en vervolgens bij de Chef van het Wapen der Genie. In zijn jarenlangs carrière, die tot 1907 duurt, klimt hij op tot kapitein.

Tijdens zijn werk bij de Genietroepen stelt hij de *Instructie voor de Telegraafafdeeling* op die in druk verschijnt. Uit publicaties van Fischer in het *Indisch Militair Tijdschrift* blijkt dat ook de postduiven in Indië zijn belangstelling hebben. Hij schrijft de artikelen *De postduivendienst in Indië 1892-94* en *Beveiliging van postduiven tegen roofvogels*. Ook schrijft hij in hetzelfde tijdschrift in 1894 de technische bijdrage *Gebruik van petroleumblikken tot het vervaardigen van vloten en vlotbruggen*.

Zijn werkzaamheden, met name die voor de voorbereiding voor het in staat van verdediging brengen van West-Java, blijven niet onopgemerkt. Hij ontvangt hiervoor een koninklijke onderscheiding met een benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Zijn langdurig verblijf in Batavia geeft hem de gelegenheid om zich de Javaanse en Maleise taal eigen te maken. Hier ontstaat ook zijn belangstelling voor etnografie.

Naar Nederland

Het leven in Nederlands-Indië valt hem lichamelijk zwaar en Fischer besluit na twintig jaar - met weliswaar een jaar verlof in Nederland vanwege ziekte - om in 1904 om terug te keren naar Nederland. Hij, die zijn hele leven ongehuwd is gebleven, gaat in Leiden wonen bij zijn zuster Catharina Apolonia.

Daar in Leiden gaat hij zich helemaal wijden aan wetenschappelijk - op het gebied van de ethnografie - en maatschappelijk werk. Zijn gezondheid geeft hem in Leiden ook beperkingen, maar dat ondergaat hij blijmoedig en op vragen hoe het met hem gaat, antwoordt hij steeds dat het 'zeer goed' gaat. Zijn liefde voor zijn werk en de zorgzame toewijding van zijn zus, helpen hem enorm.

Etnographie

Omdat hij overtuigd is van het belang van kennis van talen voor een grondige beoefening van de ethnographie, bestudeert hij aan de universiteit van Leiden de Indische talen. Vooral de studie van het Bataks onder leiding van hoogleraar Charles Christiaan van Ophuijsen [ook op Groenesteeg begraven] heeft zijn interesse. Later is hem dat nog van nut bij het opstellen van een catalogus van de Bataklanden.

Na zich grondig in de uitgebreide literatuur over de ethnographie van Nederlands-Indië, in het bijzonder die van Sumatra, te hebben verdiept, biedt hij 1906 zijn verdiensten als vrijwilliger aan aan de toenmalige directeur dr. J.D.E. Schmeltz van het 's-Rijks Ethnographisch Museum (zie verder voor een kader over dit museum).

Van Ophuijsen

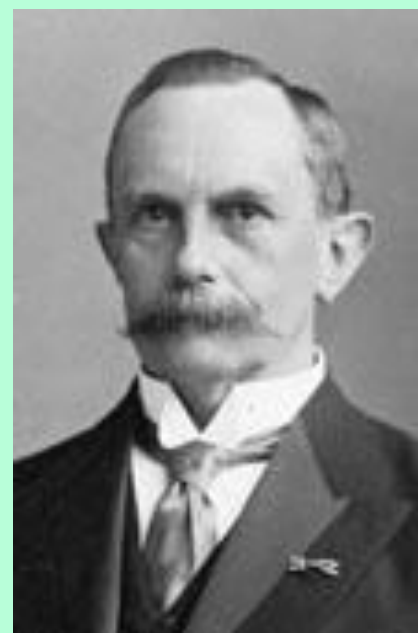
Curator 's-Rijks Ethnographisch Museum

Schmeltz merkt al snel dat Fischer een uitstekende en hardwerkende medewerker is, die streng methodisch te werk gaat. Op zijn voorstel benoemen de curatoren van het museum Fischer op 3 november 1906 tot 'Conservator-Volontair'. In het jaarverslag 1907 van het museum is te lezen dat Fischer zich met bijzondere ijver kwijt van de vrijwillig op zich genomen taken.

Zijn aanstelling is aanvankelijk tijdelijk voor een jaar, maar die wordt steeds verlengd totdat Fischer in 1914 een vaste aanstelling als curator krijgt.

Zijn belangrijkste bijdrage is het samenstellen van de delen IV, VI, VIII, X en XII van de wetenschappelijke catalogus van het museum.

Deze catalogus trekt ook in het buitenland grote aandacht. In de door hem samengestelde delen wordt

Hendrik Willem Fischer

Sumatra met de omliggende eilanden zo beschreven dat deze als een monografie over dit gebied kunnen worden opgevat. Wel schrijft hij herhaaldelijk kleine bijdragen voor het *Internationales Archiv für Ethnographie*. Ook in het Batak-nummer van het tijdschrift *Neerlandia* publiceert hij het artikel "Een Bataksche bijbel".

De werkwijze van Fischer is als volgt: hij verzamelt eerst - uit de bibliotheek van het museum, de universiteitsbibliotheek en andere bibliotheken - alles wat over een bepaald gebied te vinden is. Zijn zeldzame belezenheid zorgt ervoor dat geen bron hem ontgaat. Vervolgens tekent hij bij elk van de twaalf groepen, waarin zijn collega Serrurier alle etnografische voorwerpen heeft verdeeld, steeds aan wat er in de literatuur over voorkomt. Tenslotte beschrijft hij de etnografische voorwerpen tot in detail, zodat hieraan niets meer is toe te voegen.

Ook organiseert Fischer diverse tentoonstellingen op etnografisch gebied, zoals in 1907 en 1908 met voorwerpen uit Atjeh, Zuid-Celebes, Midden-Sumatra en Midden-Java. In 1910 hield hij een tentoonstelling over Javaanse batiks, in 1913 over Indische weefsels en de laatste tentoonstelling die hij organiseert betreft Indische sieraden en kleding.

In 1909 krijgt Fischer van de Nederlandse regering de opdracht om een studiereis naar Duitsland en Oostenrijk te maken om na te gaan wat er in de musea van die landen te vinden is uit Nederlands-Indië.

Voorafgaand aan die reis maakt hij een grondige studie van de etnografische literatuur van de Duitse bezittingen in Nieuw-Guinea en omliggende eilanden. Ook over deze zaken publiceert Fischer in het *Internationales Archiv für Ethnographie*. Van de redactie van de Oosthoek Encyclopedie krijgt hij het verzoek om een overzicht te schrijven over alle artikelen die op de etnografie van de Zuidzee-eilanden betrekking hebben.

In 1912 verzoekt Jhr. von Reitzenstein, directeur van het Etnografisch Museum van Dresden, een artikel te schrijven over Indië als onderdeel van een *Illustrierte Völkerkunde*. Door de Eerste Wereldoorlog liep dit werk vertraging op en is het nooit voltooid.

Politieke activiteiten

Behalve interesse in etnografische zaken, heeft Fischer ook politieke belangstelling. Op 9 september 1911 wordt hij voor de vrijzinnig liberalen lid van de gemeenteraad Leiden. Een jaar later, op 10 oktober 1912, wordt Fischer benoemd tot wethouder van publieke werken, een functie die hij ruim vijf jaar zal vervullen en waarin hij vooral succesvol is op het gebied van huisvesting.

Verschillende bouwplannen zijn onder zijn leiding uitgevoerd, andere heeft hij voorbereid. Zijn naam is voor altijd verbonden aan de bouw van een nieuwe HBS aan de Burggravenlaan (nr. 2) [het latere Rembrandt Lyceum en thans onderdeel van het Bonaventuracollege] en aan de oprichting van de Centrale Keuken. Ook is de bouw van het Militair Invalidenhuis aan de Hoge Rijndijk onder zijn leiding uitgevoerd.

Vervolgens, van 17 januari 1918 tot zijn overlijden op 7 maart 1918, is hij opnieuw gemeenteraadslid.

De nieuwe HBS aan de Burggravenlaan (1915)

Al zijn politieke werkzaamheden belemmerden wel zijn activiteiten op het gebied van de etnografie. Toch verrichtte hij op dat gebied nog zeer nuttig werk door een voortreffelijk algemeen register te maken voor het *Internationales Archiv für Ethnographie*.

Maatschappelijke activiteiten

Behalve zijn etnografische en politieke bezigheden, is Fischer - met name tussen 1911 en 1914 - eveneens actief op maatschappelijk gebied. Hij vervult de volgende functies:

- Lid van de Raad van administratie van het Militair Invalidenhuis;

Het Militair Invalidenhuis aan de Hoge Rijndijk

- Lid van de Commissie voor Volksbijeenkomsten;
- Bestuurslid van de Leidsche Sportorganisatie;
- Penningmeester van het Bataks Instituut;
- Regent van het Brouchovenhofje;
- Commissaris bij de Maatschappij voor Toonkunst;
- Gedeputeerd Meester van de Vrijmetselaarsloge La Vertu;
- Voorzitter van de Volksbond tegen drankmisbruik, afd. Leiden;
- Voorzitter van de Bond voor lichamelijke opvoeding, afd. Leiden;
- Bestuurslid van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, afd. Leiden.

Als mens

Maar behalve alle hierboven genoemde kwaliteiten en verdiensten, was Fischer een eerlijk, brave, onbaatzuchtige man met een opgewekt karakter en een serieuze levensopvatting. Hij vond afleiding en genot bij muziek, reizen in binnen- en buitenland, en lezen.

Hij beoefende zelf muziek, bezocht regelmatig concerten en 's winters organiseerde hij wekelijks een muziekavond in zijn eigen huis. Wat zijn reizen betreft, maakte hij vele lange wandeltochten in allerlei streken van ons land, bezocht hij oude stadjes en ook afgelegen dorpen. Ook genoot hij van zijn buitenlandse reizen naar Duitsland, Oostenrijk, Frankrijk en Denemarken. De Eerste Wereldoorlog maakte hieraan wel een einde. Zijn uitgebreide bibliotheek bevatte, naast etnografische werken, ook veel literatuur. Zijn goed geheugen stelde hem in staat zeer vele verzen te onthouden. Om *Un viaggio a Nias*, het bekende werk van Modigliani, in de oorspronkelijke taal te kunnen lezen, heeft hij Italiaans geleerd.

Een van zijn eigenaardigheden is wel dat hij niet hield van kou. Zijn lange verblijf in Indië maakte dat er niet beter op.

Zelf stelde hij weinig eisen, was hij erkentelijk voor bewezen diensten en was hij er altijd op uit om anderen van dienst te zijn. In het museum nam hij aanvankelijk genoegen met ergens een tafel en een stoel te hebben; pas in 1909 kreeg hij een eigen kamer.

Zijn overlijden

In augustus 1917 begint Fischer over zijn gezondheidstoestand te klagen. In november van dat jaar ziet hij zich genoodzaakt om zijn werkzaamheden in het museum te staken. Als hij in januari nog niet beter is, neemt hij ontslag als wethouder.

Toch is zijn toestand niet levensgevaarlijk en eind februari heeft hij de hoop weer naar buiten te kunnen gaan en kort daarna ook weer aan het werk in het museum te kunnen. Maar kort daarna verergert zijn ziekte, wordt hij opgenomen in Hôpital Wallon, waar hij op 7 maart 1918 komt hij te overlijden. Hij werd slechts 53 jaar.

De heer H.H. Juynboll, die op dat moment directeur is van 's Rijks Ethnographisch Museum schrijft in het Leids Dagblad van die dag: *“Nooit heeft 's Rijks Ethnographisch Museum een conservator bezeten, die meer ijver en belangstelling voor deze instelling getoond heeft. Zijn naam zal in eere worden gehouden, zolang dit Museum zal bestaan.*

In het jaar negentienhonderd achtien Maart
zijn voor ons Ambtenaar van den Burgerlijken
Stand der gemeente Leiden verschenen:
Jacobus Dirks
oud bestuurder jaren, begrafenisondernemer
wonende te Leiden en Traps van der Meiden
oud veertig jaren,
welke ons
verklaard hebben dat op den zevendenz Maart negentien honderd
achtien des voormiddags tegen uren, binnen deze gemeente overleden is:
Hendrik Willem Fischer
oud drie en vijftig jaren, geboren te Leiden
wonende te Leiden. Conservator aan het Rijk's Ethnografisch
Museum, zoon van Amey Marij Willem
Christiaan Fischer en van Elisabeth Goedel
beiden overleden.
En is deze akte na gelane voorlezing, door ons ende de declaranten getekend.
J. Dirks Amey Marij Willem

Heden overleed tot onze
diepe droefheid, onze ge-
liefde Broeder en Behuwd-
broeder, de Heer
**HENDRIK WILLEM
FISCHER**
Ridder in de orde van
Oranje Naussau. Oud-Wet-
houder der Gemeente
Leiden. Conservator van
het Rijk's Ethnografisch
Museum.
Leiden:
C. A. FISCHER.
a-Gravenhage:
J. C. H. FISCHER.
A. C. M. FISCHER—
SCHOLTEN.
LEIDEN, 7 Maart 1918.
Hooge Rijndijk 32.
De ter aarde bestelling,
op het Kerkhof aan de
Groenesteeg, zal plaats vin-
den op Maandag 11 Maart.
Vertrek uit het Hôpital
Wallon te 12 uur. 2316

Overlijdensakte en overlijdensadvertentie

Vier dagen na zijn overlijden wordt Hendrik Willem Fischer onder grote belangstelling op Groenesteeg in zandgraf 406 ter aarde besteld. De begrafenis was - geheel in zijn geest - sober. Aan de groeve werd slechts door één persoon gesproken, namelijk door de burgemeester Jhr. mr. N.C. de Gijselaar. Deze memoreerde de vele gaven en de hartelijkheid van de overledene. Hij eindigde met de woorden: "Ons blijft echter zijn nagedachtenis als een zonnestraal in ons leven".

Zijn overlijden was een zwaar verlies voor zijn zus Catharina Apolonia, die jarenlang met hem heeft samengewoond en hem tot het einde toe liefdevol heeft verzorgd. Zij heeft een dag na zijn overlijden zandgraf 406 gekocht en werd zelf op 4 januari 1949, 82 jaar oud, als laatste hierin begraven. Op de kleine, schuinstaande zerk, die op graf 406 prijkt, staat alleen haar naam.

Zand - Graf.				N ^o . 406.
LANG	BREED	DIEP	NEDERL. ELLEN.	
Op den <u>25 Nov.</u> 1872 verkocht, en in eigendom overgedragen, aan <u>Mev. Elisabeth Goedel</u>				
Med: <u>S. N. W. E. C. Fischer</u> alhier,				
Betaald de recognitie tot en met 1874.				
" " " " over 1875/1902.				
Den 3 ^{en} Maart 1918 overgeboekt ten name van <u>Mijnz. Catharina Apolonia Fischer</u> te Leiden.				
Betaald de recognitie tot en met 1917.				
In Mei 1943 dit graf perminend.				
Betaald de recognitie van 1918 t/m 1943.				
Daarin zijn begraven de navolgende Lijken:				
Op den <u>25 Nov.</u> 1872 des <u>voormiddags</u> ten <u>10</u> ure, het lijk van <u>Anne Carol Willem Ernst Christian</u> oud <u>42</u> jaren.				
Op den <u>25 Nov.</u> 1875 des <u>voormiddags</u> ten <u>10</u> ure, het lijk van <u>Anne Carol Willem Ernst Christian</u> oud <u>45</u> jaren.				
Op den <u>25 Juni</u> 1903 des <u>voormiddags</u> ten <u>11³⁰</u> ure, het lijk van <u>Elisabeth Goedel</u> , wvd. <u>Fischer</u> , oud <u>77</u> jaren.				
Op den <u>11^{en}</u> Maart <u>1918</u> des <u>na middags</u> ten <u>12⁴⁰</u> ure, het lijk van <u>Hendrik Willem Fischer</u> , oud <u>53</u> jaar.				
Op den <u>4^{en}</u> Jan <u>1949</u> des <u>voormiddags</u> ten <u>11³⁰</u> ure, het lijk van <u>Catharina Apolonia Fischer</u> oud <u>82</u> jaar.				

Grafboek zandgraf 406

Zandgraf 406

Het Rijks Ethnographisch Museum

Namen van het museum

Het Rijks Ethnographisch Museum is een van de voormalige namen van wat nu het Wereldmuseum Leiden heet. Het museum opende in 1837 en stond eerst bekend als de Verzameling Von Siebold; vanaf 1859 heette het Rijks Japansch Museum Von Siebold.

In 1864 werd de naam veranderd in die van Rijks Ethnographisch Museum en in 1931 kreeg het de benaming Rijksmuseum van Ethnographie. Per 1 januari 1935 werd dat aangepast naar Rijksmuseum voor Volkenkunde. In 2005 ging het Museum Volkenkunde heten en in 2013 werd het met het Afrika Museum in Berg en Dal, het Tropenmuseum in Amsterdam en het Wereldmuseum in Rotterdam onderdeel van het Nationaal Museum van Wereldculturen. Op 4 oktober 2023 werd de naam veranderd in Wereldmuseum Leiden.

Von Siebold

De collectie en de locaties

Philipp von Siebold (1796-1866), gelegerd nabij Nagasaki, had daar naam gemaakt als Japankenner en verzamelaar van Japanse kunstvoorwerpen. Na terugkomst in Nederland breidde Von Siebold zijn eigen verzameling verder uit en kreeg deze een plaats in zijn huis op Rapenburg 19 (het Von Sieboldhuis), een pand dat hij in 1836 had gekocht.

Von Sieboldhuis aan het Rapenburg (ca. 1880)

Koning Willem I bepaalde bij koninklijk besluit van 20 april 1831 dat de volledige collectie van Von Siebold aangekocht zou worden door de Nederlandse staat.

In overleg met Von Siebold werd in 1937 bepaald dat zijn collectie zou worden gekocht voor 58.500 gulden en dat deze samen met het Haagse Koninklijk Kabinet van Zeldzaamheden, door koning Willem I in 1816 gesticht, als basis zou dienen voor een nieuw op te zetten Ethnographisch Museum.

Men onderschreef Von Siebolds mening dat een Ethnographisch Museum *"het vaderland zou versieren, kunsten en wetenschappen schragen en tot eer en roem van onzen Geëerbiedigden Koning, gelijk ook van deszelfs loffelijke Regeering zou dienen"*. Op 18 juli 1838 ging Willem I per koninklijk besluit akkoord met de verdere financiële afhandeling.

De vraag rees waar dit museum moest worden ondergebracht. Bij het Koninklijk Kabinet van Zeldzaamheden, gevestigd op de benedenverdieping van het Mauritshuis, was geen ruimte. Aan het stadsbestuur van Den Haag werd gevraagd om een locatie voor te stellen voor een Ethnographisch museum. Het Haagse college slaagde hier niet in. Het gevolg was dat voorlopig het Ethnographisch Museum voor een deel (het Koninklijk Kabinet van Zeldzaamheden) in het Mauritshuis bleef en dat het andere deel (de Von Siebold collectie) in Leiden, in het Von Sieboldhuis, een plaats kreeg

Toen in 1847 het pand aan het Rapenburg werd gekocht door bioloog Reinwardt verhuisde de gehele collectie van Von Siebold naar de zolder en bovenetage van een pand aan de Leidse Paardensteeg, dat ook in het bezit was van Von Siebold. Hier werden alleen Japanse voorwerpen geëxposeerd. De rest van de collectie werd in een achterkamer opgeslagen.

Vanwege een hernieuwd verblijf van Von Siebold in Japan werd Conral Leemans, de toenmalige directeur van het Museum van Oudheden, in 1859 aangesteld als de beheerder van de verzameling van Von Siebold en het Koninklijk Kabinet der Zeldzaamheden. Leemans verhuisde de op Japan toegespitste voorwerpen van de Von Siebold collectie van de Paardensteeg naar een huurhuis aan de Breestraat. Onder de naam 'Rijks Japansch Museum Von Siebold' werd de collectie daar ondergebracht.

In 1864 verhuisde de collectie naar de Hogewoerd 106. Na de toevoegingen van meerdere middelgrote verzamelingen werd ook het ernaast gelegen pand Hogewoerd 108 aan het museum toegevoegd. Vanaf 1864 was de naam Rijks Ethnographisch Museum.

In 1883 werd het Haagse Koninklijk Kabinet van Zeldzaamheden opgeheven en verhuisde een deel van de collectie naar Leiden, naar Rapenburg 19 in Leiden, het Von Sieboldhuis, dat weer beschikbaar was. Rond 1890 kwam het Leidse museum in gevaar omdat de politiek het toch weer naar Den Haag wilde verplaatsen. Dit ging uiteindelijk niet door.

In de laatste decennia van de 19de eeuw groeide de collectie gestaag. Uit het toenmalige Nederlands-Indië kwamen zoveel objecten dat er ruimtegebrek ontstond. Uitbreiding was noodzakelijk en een bezoek van koningin Wilhelmina in 1899 leidde ertoe dat de uitbreiding mogelijk werd. Het museum kreeg er een extra gebouw aan het Rapenburg bij.

In het begin van de 20ste eeuw werd de verzameling opnieuw fors uitgebreid, onder andere met voorwerpen uit Peru, Tibet, Siberië en met Hindoe-Javaanse en Amerikaanse collecties, afkomstig uit het Rijksmuseum van Oudheden. Zo ontstond een enorme verzameling voorwerpen uit de gehele wereld.

Rond 1920 barste het museum alweer uit zijn voegen en kreeg het een derde locatie, nu op Breestraat 18, waaruit het Rijksmuseum van Oudheden naar het Rapenburg was vertrokken. Toen het Academisch Ziekenhuis in 1931 de Steenstraat voor de Rijsburgerweg verruilde, kwam hier voldoende ruimte vrij om de gehele collectie weer bijeen te brengen. Het nieuwe museum aan de Steenstraat werd in 1935 onder de naam 'Rijksmuseum voor Volkenkunde' geopend.

*Rijks Ethnographisch Museum
op de Hogewoerd 106-108*

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de belangrijkste stukken elders in veiligheid gebracht. Dat was maar goed ook, want op 11 december 1944 werd het museumterrein getroffen door een bombardement.

Rijksmuseum voor Volkenkunde (1972)

In de jaren negentig werd de inmiddels tot 'Museum Volkenkunde' omgedoopte instelling gerenoveerd en van binnen volledig herbouwd. Alle voorwerpen werden gefotografeerd en opgeborgen in een digitale database. Het museum was hiermee een van de eerste die zijn volledige collectie online zette.

Sinds 2014 maakt Museum Volkenkunde met het Afrika Museum en het Tropenmuseum deel uit van het nieuwe Nationaal Museum van Wereldculturen. Het museum maakt gebruik van moderne technieken en media, en geeft ook de mens achter de voorwerpen aandacht. Vanaf 2023 draagt het de naam 'Wereldmuseum Leiden'.

Directeuren

Von Siebold had in de begintijd het beheer over het museum. Vanaf 1847 verbleef hij bijna voortdurend in het buitenland en liet hij het beheer over aan de heer Hakbijl, de huismeester. Vanaf 1859 had het museum de volgende directeuren:

- 1859-1880: Conrad Leemans
- 1880-1896: Lindor Serrurier
- 1896-1909: Johann Scheltz
- 1909-1932: Hendrik Juynboll
- 1932-1936: Johan van Eerde
- 1937-1943: Willem Rassers
- 1943-1946: Charles Le Roux

- 1946-1955: Godfried Wilhelm Locher
- 1955-1981: Pieter Hendrik Pott
- 1982-1990: Willem van Gulik
- 1991-2012: Steven Engelsman
- 2013-2021: Stijn Schoonderwoerd
- 2021-heden: Marieke van Bommel

Bronnen:

Artikelen en boeken:

- Juynboll, H.H.: *Levensbericht van H.W. Fischer*, Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, 1918, pp. 69-75.
- Kallenberg, L.C.M.: *Geleerdheid onder de zerken*, Leiden, 2025, ISBN 978-90-9038524-2.
- Reimerinck, A.L.: *H.W. Fischer*, Leids Jaarboekje 1919, pp. LXV-LXIX.

Kranten:

- Leidsch Dagblad: 7 maart 1918 en 11 maart 1918

Archieven:

- Erfgoed Leiden en Omstreken (ELO)
- Centraal Bureau voor de Genealogie te Den Haag (CGB)
- Het Leidse pluche

Websites:

- www.wikipedia.nl
- www.wiewaswie.nl
- https://nl.findagrave.com/memorial/40824390/anne_karel_willem_ernst_christiaan-fischer
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Rijks_Ethnographisch_Museum
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Wereldmuseum_Leiden

Auteur:

Lodewijk Kallenberg (juni 2025).